

HORIZON-TAAL

september - oktober 2020

Jaargang 52 - nummer 305

ESPERANTO

NEŬTRALA LINGVO INTERNACIA

**Hoe leer jij Esperanto?
Esperanto en geweldloosheid**

www.esperanto.be

Met steun van de Vlaamse Gemeenschap

INHOUD

Ten geleide	3
Esperanto ontdekken, leren en gebruiken	4
Duolingo nu ook in het Frans	9
Mallonge	10
Een vijfklassensamenleving dankzij het Engels?	11
Esprimaro – recenzo.....	13
Esperanto en geweldloosheid.....	14
Clubactiviteiten als inspiratiebron	19
Nekrologio: Stella De Weerd	22
Nieuw verklarend Esperanto-woordenboek.....	22

La bildon sur la kovrilo kreis Rogério Mota el Brazilo por la Internacia Esperanto-Instituto en Hago.

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond vzw

52ste jaargang september-oktober 2020. Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd.

Redactie: Piet Glorieux @ horizon.taal@esperanto.be @ www.esperanto.be/horizontaal

Tekstopmaak: Yves Nevelsteen yves.nevelsteen@gmail.com

Clubactiviteiten: Katja Lödör lodorkatja@skynet.be

Werkten mee aan dit nummer: Ivo Durwael, Cyreen Knockaert, Kris Panis, Mireille Storms e.a.

Administratie en verantwoordelijke uitgever

✉ Vlaamse Esperantobond vzw • Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen

☎ 03 234 34 00 @ financo@fel.esperanto.be @ www.esperanto.be/fel/nl

BE0419 028 122 • RPR Antwerpen • KBC: IBAN BE31 4025 5105 3155, BIC: KREDBEBB

bpost: IBAN BE66 0000 2653 3843, BIC: BPOTBEB1

Abonnement: 30 euro per jaar (6 nummers)

Advertentietarieven:

	1-malig	3-malig*	6-malig*
1/1 pagina	257	625	1000
1/2 pagina	150	375	600
1/3 pagina	110	275	440
1/4 pagina	80	200	320
1/8 pagina	55	140	220
1/12 pagina	30	75	120

Alle prijzen zijn in euro.

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie van een drukbaar geleverd exemplaar. Btw-tarief van 21% op deze tarieven.

TEN GELEIDE

Inderdaad. COVID-19 heeft roet in het eten gegooid. Nagenoeg al onze traditionele kleine en grote fysieke ontmoetingen waren geannuleerd. Maar laten we ook de lichtpunten bekijken. De meeste organisaties achter de 'grote ontmoetingen' (Wereldcongres, Congres van de Esperantodocenten (ILEI), Somera Esperanto-Studado, het Internationaal Jongerencongres) hebben de krachten gebundeld en – in een recordtempo – een MondaFest georganiseerd dat zijn gelijke niet kent in de wereld. De technische ondersteuning werd geleverd door E@I met financiële steun van ESF en – wie aan een van de virtuele ontmoetingen deelnam kan het getuigen – er waren ondanks de speciale omstandigheden weinig technische mankementen.

Ook al is de sfeer niet te vergelijken met een fysieke ontmoeting, deze virtuele ontmoetingen bieden kansen en overtroffen op bepaalde terreinen de fysieke. Zo konden mensen uit minder welvarende regio's in grotere mate deelnemen, kwamen er meer jongeren op af en – waarom niet – was de ecologische voetafdruk van de deelnemers stukken minder groot. Op Vlaams terrein heeft het Antwerpse La Verda Stelo goed ingespeeld op die nieuwe mogelijkheden. Het heeft tal van interessante virtuele bijeenkomsten georganiseerd – soms in samenwerking met de Londense Esperantoclub en bijgevolg ook met prestigieuze sprekers. Met de aanvankelijke versoepeling van de maatregelen werden de bijeenkomsten ook "hybride"; aanwezig in de Lange Beeldekensstraat konden de virtuele bijeenkomst volgen op groot scherm. Een voorbeeld om na te volgen.

Mijn inziens is dit de toekomst voor onze "naar adem snakkende" lokale clubs. En ook misschien wel het antwoord op de klacht dat men de "nieuwe" Esperantosprekers niet meer bij de beweging kan betrekken.

Piet Glorieux

VIRTUALA KONGRESO DE ESPERANTO

Vanwege de coronapandemie heeft het traditionele Esperanto-Wereldcongres deze zomer niet kunnen plaatsvinden. Het werd vervangen door het Virtuala Kongreso (VK), een virtuele bijeenkomst op het Retevent-platform van E@I. Het VK bestond uit voordrachten, videochatrooms (d.m.v. Jitsi) en klaslokalen (d.m.v. Zoom). De belangrijkste lezingen waren live te zien of konden later worden bekeken door geregistreerde deelnemers. Tijdens de presentaties konden er vragen gesteld worden en kon men stemmen op de beste vragen, en deze worden beantwoord door de sprekers.

Ook de Movada Foiro vond dit jaar online plaats. Neem zeker eens een kijkje op het YouTube-kanaal van UEA www.youtube.com/UEAviva. Virtuele congressen zullen de huidige congressen zeker nooit vervangen, maar het VK stak verrassend goed in elkaar. UEA is weer mee met haar tijd! Door de vele positieve reacties vermoed ik dat grote Esperanto-evenementen in de toekomst altijd deels virtueel zullen plaatsvinden. Lees over het VK in de Esperantotalige Wikipedia: www.mallonge.net/vk-wikipedia

14 uitmuntende actievelingen kregen een onderscheiding tijdens het Virtueel Esperantocongres – waaronder twee Vlamingen

Rakoën Maertens als vertegenwoordiger van TEJO en UEA bij de VN en UNESCO, onder meer tijdens de algemene conferentie van UNESCO in Parijs en op het VN-Ecosoc Youth Forum;

Yves Nevelsteen voor de uitstekende samenwerking in verschillende online activiteiten (Eventa Servo, Wikipedia, Komputeko), de oprichting van het fonds Instigo-Liberapay, vertaling naar het Esperanto van websites en programma's en andere projecten, zoals Eksterrete en zijn verzameling Esperanto-geïnspireerde merken.

Persbericht: www.uea.org/gk/899

ESPERANTO ONTDEKKEN, LEREN EN GEBRUIKEN

ESPERANTO ONTDEKKEN

Esperanto is vandaag vooral een hobby. Er zijn enorm veel mogelijkheden: je kunt naar voordrachten gaan in lokale clubs, reizen naar grote evenementen of kleinere bijeenkomsten, boeken en tijdschriften lezen, zelf schrijven, muziek beluisteren (of maken) enz.

Op internet kun je onder andere op de volgende websites terecht voor achtergrondinfo:

- www.esperanto.be
- www.mallonge.net/infolders
- <https://esperantostas.blogspot.com>
- www.nevelsteen.info/linguisticae
- www.mallonge.net/eo-wikipedia

Of kom eens langs op het Esperantocentrum!

ESPERANTO LEREN

1 Studieweekend

Om te ontdekken of het Esperanto iets voor jou is, is een studieweekend zoals dat van Esperanto Nederland ideaal. Wil je zelfstandig aan de slag? Er zijn tal van mogelijkheden en een aantal websites, apps en cursusboeken zijn recent vernieuwd.

2 Klassikaal

Op verschillende plaatsen in Vlaanderen worden cursussen georganiseerd, zowel voor beginners als gevorderden. Het aanbod is sterk afhankelijk van de interesse; meestal wordt een klassikale cursus pas aangeboden vanaf 5 geïnteresseerden. In de volgende steden zijn er lokale groepen die een cursus aanbieden:

ANTWERPEN – Cursus voor beginners en gevorderden; conversatiegroepen. Locatie: **online en in het Esperantohuis**, Lange Beeldekensstraat 169, 2060 Antwerpen. Infonamiddag: zondag 27 september om 14 uur. Info en aanmelding: 03 234 34 00 www.esperanto.be/antwerpen

BRUSSEL – Cursus voor beginners en conversatie voor gevorderden. Elke woensdag van 16 september tot eind juni, men volgt de schoolkalender. Er zijn drie sessies van telkens 10 lessen per jaar. Om de andere week is er een conversatieavond of een avond met een voordracht/evenement. Locatie: CC De Piano-fabriek, Fortstraat 35, 1060 Sint-Gillis. Zaal Casa-

blanca 1 voor de beginnerscursus, zaal Casablanca 2 voor de andere activiteiten. Info en aanmelding: Françoise Pellegrin, 02 358 27 28 info@esperantobruselo.org www.esperantobruselo.org/nl

GENT – Studiebegeleiding. Vanaf oktober kan iedereen die via het internet of een andere vorm van zelfstudie Esperanto leert, bij “La Progreso” terecht voor vragen over de taal en de beweging. We zijn bereid oefenmomenten te organiseren zodat de spreekvaardigheid regelmatig getoetst en verruimd wordt.

Info: tel.: 09 230 16 77, gent@esperanto.be
Locatie: La Progreso, P. Benoitlaan 117, 9050 Gent
www.esperanto.be/gent

KORTEMARK – vervolg van beginnercursus, kan ook dienen als opfriscursus. Sessies: vanaf 7 september – elke maandag van 19.00u tot 21.00u
Cursusleider & info: Piet Glorieux, tel. 0472 257 918, e-mail piet.glorieux@gmail.com Locatie: tot nader order online – daarna in Stationshub De Stoasje, Stationsplein 2, Kortemark

LEUVEN – cursussen, zelfstudie en **virtuele praatgroep**. Alle info over cursussen en zelfstudiepakketten kan worden geraadpleegd op de website van de Leuvense Esperantovereniging “Esperanto 3000”, www.esperanto3000.be > cursussen, en > verwijzingen. Geïnteresseerden die zelf studeren via de cursussen van “Duolingo” of “Lernu.net” kunnen steeds bij ons terecht voor verdere ondersteuning en vragen. esperanto3000@esperanto.be

OOSTENDE – Cursus voor beginners en cursus voor gevorderden. Sessies: voor beginners: vanaf oktober tot eind juni elke tweede en vierde maandag van 14u30 tot 16u30. Gevorderden: vanaf oktober tot eind juni elke eerste en derde maandag van 14u30 tot 16u30. Cursusleiders: beginners: Anne Brabant, anne.brabant@telenet.be gevorderden: Germain Pirlot, gepir.apro@pandora.be Info & aanmelding: Anne Brabant, tel. 059 44 82 50, info@lakonko.be of ter plaatse
Locatie: OC De Boeie, Kerkstraat 35

PEER - Basiscursus Esperanto voor iedereen. Sessies: elke woensdag van 9.30u tot 11.30u (behalve tijdens de schoolvakanties). Vanaf woensdag 16 september 2020. Cursusleider: Henri Schutters. Informatie en aanmelding: Henri Schutters,

Panhovenstraat 10, 3990 Peer, tel. 0476 81 93 67 henri.schutters@skynet.be De eerste les is vrijblijvend ter kennismaking. Daarna kan men inschrijven voor de cursus. Locatie: Cultuurcentrum ‘t Poorthuis, Zuidervest 2A, 3990 Peer www.esperanto.be/limburg

En voor wie het over de taalgrens zoekt...

CHARLEROI – cursus voor gevorderden en conversatieronde. Tijdstip: elke dinsdag van 9.30u tot 12u, van september tot juni. Locatie: centre 3ième âge Mascau, rue des Champs 124, Marcinelle Informatie en aanmelding: Michèle Villers, michele.villers@hotmail.com www.esperanto-wallonie.be

LUIK 1 - cursus voor beginners. Tijdstip: een keer per week, weekdag (dinsdag, woensdag of zaterdagmorgen) en uur samen te beslissen. Informatie en aanmelding: Eric Nemes, eric.nemes@gmail.com 0494 230 234
Locatie: te bepalen (regio Luik)

LUIK 2 - cursus ter voorbereiding van KER-examen Deze cursus is bedoeld voor mensen die het KER-examen (B of C) (van 28/11/2020 of juli 2021) samen willen voorbereiden. Het betreft mensen die al drie jaar Esperanto leren en ver gevorderd zijn via online cursussen op internet. Tijdstip: een keer per week, dag en uur samen te beslissen via teleconferentie. Informatie en aanmelding: Eric Nemes eric.nemes@gmail.com of Fabio Fortes ffortes@uliege.be
Locatie: virtueel en bijeenkomst in Luik

LUIK 3 – conversatietafel Esperanto. Voor mensen die Esperanto via internet hebben geleerd. Tijdstip: één keer per maand, in onderling overleg (dinsdag, woensdag of zaterdagmorgen). Informatie en aanmelding: Valère Doumont, doumontvalere@yahoo.fr. Locatie: in reiscentrum “Toutes directions” of een ander café in regio Luik.

3 Via een app

DUOLINGO

Leer spelenderwijs in slechts 5 minuten per dag Esperanto. Dat kan via een app voor Android en iOS, maar er is ook een website met extra uitleg over de grammatica. **Werktaalen:** Engels, Frans, Spaans en Portugees. **Commentaar:** Heel degelijke cursus, die wel enige inspanning vergt, maar het loont. Het bewijs daarvan: tijdens bijeenkomsten duiken meer en meer mensen op die Esperanto via Duolingo hebben geleerd. www.duolingo.com/courses

Veel mensen hebben al Esperanto geleerd via Duolingo. In deze video geven enkelen van hen advies over het leren van talen, vertellen ze over hun huidige activiteiten in de Esperantobeweging en hoe Esperanto hun leven heeft veranderd. www.mallonge.net/duolingo-lernintoj

LANGUAGE DROPS

Moeiteloos visueel Esperanto leren. **Werktaal:** Engels. **Commentaar:** Drops helpt je nieuwe woordenschat te leren via leuke, snelle games met eenvoudige mnemonische afbeeldingen. www.languagedrops.com

4 Via internet

LEARN.ESPERANTO.COM

De snelste cursus voor de basiskennis. Gebruikt de belangrijkste 500 woorden. **Werktaal:** Nederlands. **Commentaar:** Geoptimaliseerd voor smartphones. De cursus bestaat uit 12 lessen, met in elke les een leestekst, commentaar over de grammatica en 3 oefeningen. Daarna kan je het belangrijkste verstaan en zinnen vormen om je elementair uit te drukken en verstaanbaar te maken. Test het uit! <https://learn.esperanto.com/nl/>

LERNU

Gratis cursus in de vorm van een stripverhaal. **Werktaal:** Nederlands. **Commentaar:** Degelijke cursus; sinds kort is de site in een eigentijds, professioneel jasje gestoken. Je kan hulp vragen van een begeleider. Woordenboek en grammatica eveneens beschikbaar. www.lernu.net/nl

KURSO DE ESPERANTO

Multimediaal computerprogramma voor de zelfstudie van Esperanto. **Werktaal:** Nederlands. **Commentaar:** Slechts 12 lessen. Uitspraak en luisteroefeningen. Met correctiedienst via e-mail. www.ikurso.net

PINGVENO

Online Esperantosleutel. Beknopte grammatica en woordenlijst. **Werktaal:** Nederlands. **Commentaar:**

Dit boekje bevat een kort overzicht van de grammatica en geeft een vertaling van de 1500 meest gebruikte woorden. Met behulp van deze sleutel kan je een eenvoudige Esperantotekst begrijpen. www.pingveno.nl

BABADUM

Al spelend leren! **Commentaar:** BaBaDum is een website waarmee je tot 5 spellen in 21 talen kan spelen om je vaardigheden in een vreemde taal te verbeteren en te oefenen. Er worden leuke en unieke beelden gebruikt en de audio in het Esperanto is duidelijk uitgesproken. www.babadum.com

FACILA.ORG

Eenvoudige teksten over UEA en de Esperanto-beweging, die ook beluisterd kunnen worden. <https://uea.facila.org>

MAZI EN GONDOLANDO – voor kleine en grote kinderen. Spelenderwijs leren aan de hand van een grappig verhaal. **Commentaar:** Wie Esperanto op een andere manier tot zich wil nemen, kan dit eens proberen. Men is bezig met een nieuwe versie! Deze kan je vinden op www.mallonge.net/mazi

5 Via een cursuspakket

ESPERANTO PROGRAMITA

Cursus voor zelfstudie. **Werktaal:** Nederlands **Samenstelling:** boek + audio-cd. **Prijs:** 19,70 EUR + verzendkosten. Actie (september en oktober): 50% korting. **Commentaar:** Met dit cursuspakket bereik je in drie tot zes maanden – afhankelijk van je taalaanleg en individuele inspanning – een taalbeheersingsniveau waarmee je je behoorlijk uit de slag kan trekken. www.retbutiko.be/ero/progl

ESPERANTO - GRAMMATICA MET OEFENINGEN

Een gedegen grammatica voor ten minste enigszins gevorderde esperantisten. **Werktaal:** Nederlands. **Samenstelling:** boek + audio-cd. **Prijs:** 19,90 EUR + verzendkosten. **Commentaar:** Een basiskennis van grammaticale verschijnselen wordt voorondersteld. Bij het boek is een cd gevoegd met ongeveer een uur speeltijd. Daarop zijn uitspraak oefeningen, uitgewerkte opgaven en enkele stukjes Esperantozang te horen. www.retbutiko.be/ero/egmo

COMPLETE ESPERANTO – voor wie het Engels beheerst. Zelfstudie cursus. Op het einde van de cursus heb je bijna niveau B2 behaald. Men kan de teksten gratis beluisteren op internet. **Werktaal:** Engels. **Samenstelling:** boek + uitspraak op

internet. **Prijs:** £ 39,99 of 47,95 EUR (bij Standaard Boekhandel online).

TAALCORSUS ESPERANTO - DE WERELDTAAL IN 25 LESSEN

Met deze taal cursus zul je snel en goed inzicht krijgen in het Esperanto. Er wordt zo veel mogelijk gebruik gemaakt van de elementen die je reeds kent uit het Nederlands en af en toe valt men terug op je (passieve) kennis van o.a. het Frans en Engels. Het Esperanto zelf is dan ook grotendeels gebaseerd op elementen uit westerse talen. Verder worden er in de cursus zo veel mogelijk geheugensteuntjes gegeven. **Werktaal:** Nederlands. **Samenstelling:** boek. **Prijs:** 12 EUR + verzendkosten. www.mallonge.net/taalcursus

KARLO - EENVOUDIG LEESBOEK

Dit boekje is ideale lectuur voor wie een cursus Esperanto afgerond heeft, de taal wil oefenen en nieuwe woorden wil leren. Het verhaal beschrijft het leven van een fictieve “Karlo”. De belangrijkste gebeurtenissen uit een mensenleven komen aan bod. Woorden die niet in bovenstaande cursus voorkomen, staan onderstreept in de tekst en rechts vind je de vertaling van dit woord of deze woordstam, telkens in het enkelvoud of in de infinitief, net als in een woordenboek. Zo leer je om het woord in de tekst zelf op de juiste manier te interpreteren. **Auteur:** Edmond Privat. **Bewerking:** Lode Van de Velde. **Werktaal:** Esperanto en Nederlands. **Samenstelling:** boek. **Prijs:** 10 EUR + verzendkosten; te bestellen via www.eldonejolibera.be

ESPERANTO GEBRUIKEN

Bezoek eens een Esperantoclub. Je vindt de lijst van de clubs achteraan. Of neem deel aan een bijeenkomst; er staan er honderden op www.eventaservo.org. En nog een andere mogelijkheid is skypen met esperantisten overal ter wereld. Dankzij het internet zijn de mogelijkheden haast onbeperkt geworden!

AMIKUMU-app

De Amikumu-app toont Esperantoprekers in volgorde van de afstand ten opzichte van jouw locatie. Als blijkt dat er iemand in de buurt is die Esperanto spreekt (en dat ook aangeeft via de Amikumu-app), dan kan je die persoon onmiddellijk contacteren - zonder dat je zijn of haar telefoonnummer of e-mailadres kent. Maak een account aan en ga op zoek naar Esperantoprekers in je buurt. Wie weet is er toevallig een rondreizende Esperantopreker in je buurt. Met de betalende versie kan je jezelf virtueel verplaatsen naar een bepaalde

locatie en zo in contact komen met esperantisten die Amikumu daar gebruiken. Da's heel handig als je bv. een reis plant! www.amikumu.com/nl

EKPAROLU

Oefen je Esperanto met gevorderde (binnen- of) buitenlandse sprekers. Na een klein testje, dat nagaat of je over een minimale kennis beschikt (anders is het moeilijk communiceren), kan je een communicatiesessie vastleggen met een leraar en op het afgesproken moment beginnen te skypen. www.edukado.net/ekparolu

TELEGRAM

Telegram is een eenvoudig gratis communicatieprogramma voor computers en mobiele telefoons. Esperantisten gebruiken het om er tekst- en spraakberichten mee te verzenden en om andere sprekers te bellen. Het is mogelijk om er alle soorten inhoud mee te verzenden. Er zijn veel groepen waarbij esperantisten over verschillende onderwerpen praten. Op de website www.telegramo.org kan je een overzicht vinden van groepen, kanalen en stickers. Ook kan je daar lezen over de vertaling van de interface naar het Esperanto.

Grandaj grupoj sen temo

- Esperantujo 🌿 - granda grupo sen difinita temo (1605 membroj)
- Voĉmesaĝejo 🗣️ - granda grupo por sendi voĉmesaĝojn pri io ajn (594 membroj)

Temaj grupoj

Kulturo

- Muziko 🎵 - por paroli pri ĉia muziko (324 membroj)
- Ridigu min! 😄 - por amuzaj aferoj (276 membroj)
- Fotoj 📷 - por konigi belajn fotojn kun aliuloj (214 membroj)
- Filozofio 🤔 - por esperantistaj filozofoj (158 membroj)
- Sakuroj kaj Cunderoj 🌸 - por diskuti animeojn, mangaojn kaj aliajn japanajn kulturojn (148 membroj)
- En la kuirejo kun Telegramo 🍳 - por kunhavigi fotojn de manĝoj (129 membroj)
- Landoj - pri landoj kaj iliaj kulturoj (128 membroj)
- Artumejo 🎨📖🎧 - por krei kaj ĝui artaĵojn (95 membroj)
- Glumarkujo - por sendi glumarkojn (90 membroj)
- Flagoj 🚩 - pri flagoj, veksilologio kaj rilataj temoj (73 membroj)
- Sportoj - por paroli pri sportoj (55 membroj)
- Modo kaj vestaĵoj 👗👔👖 - pri modo kaj vestaĵoj (41 membroj)
- Dancoj - pri dancoj kaj dancado (38 membroj)

Lingvoj

- Literatura babilejo 🗣️ - por paroli pri libroj (322 membroj)
- Esperantologio - diskutoj pri gramatiko, etimologio kaj aliaj aferoj rilate Esperanton (296 membroj)
- Lingvemuloj 🌐 - por paroli aliajn lingvojn kaj paroli pri aliaj lingvoj (215 membroj)
- Skribsistemoj 📝 - por paroli Esperante pri aliaj skribsistemoj aŭ eĉ per aliaj skribsistemoj (140 membroj)

Ludoj

ONLINE ELKAAR ONTMOETEN

Eventaservo is een nieuwe website van de Wereld Esperantobond UEA waarop je allerhande activiteiten terugvindt van esperantisten over heel de wereld: congressen, wekelijkse clubbijeenkomsten, wandelingen, cursussen, enz. Sinds maart 2020 vinden de meeste bijeenkomsten online plaats via programma's als Jitsi en Zoom. Een overzicht vind je op

www.eventaservo.org

Enkele tijdschriften

In volgorde van moeilijkheidsgraad.
pe = op papier en elektronisch, e = alleen elektronisch

Juna Amiko (pe) www.mallonge.net/juna-amiko

Verhalen, artikelen over actuele onderwerpen, gedichten, liedjes, quizen, moppen, theatervoorstellingen, verslagen over evenementen, interviews enz.

Kontakto (pe) www.uea.org/revuoj/kontakto

Voor gevorderden die zich interesseren voor andere landen, volkeren, culturen en samenlevingen. Uitgegeven door TEJO, de Esperantojongeren.

Monato (pe) www.monato.be

Een van de wereldwijd bekendste tijdschriften over actualiteit, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond (VEB). Dus met je abonnement steun je hen meteen ook.

Revuo Esperanto (pe) www.revuoesperanto.org

Uitgegeven door de Wereld-Esperantovereniging. Onmisbaar als je op de hoogte wil blijven van wat reilt en zeilt in de Esperantowereld.

Le Monde diplomatique (e) <https://eo.mondediplo.com>

Progressief zicht op de actualiteit. Vertaling van een selectie van artikelen. In Esperanto. Gratis.

Beletra Almanako (pe) www.beletraalmanako.com

Over Esperantocultuur: literatuur, muziek, toneel, film, sociologie, linguïstiek en cultuurpolitiek, woordpuzzels, nieuws, enz.

Portaal- en andere sites

Wie Horizontaal leest, ontdekt voortdurend andere mogelijkheden. Om je een beetje wegwijs te maken vind je hieronder enkele "portalsites", die je doorverwijzen naar allerlei toepassingen. Je kan je natuurlijk ook abonneren op een tijdschrift of boeken lezen.

Esperanto Start <https://esperanto.start.be> Esperanto ontdekken, leren en gebruiken.

Esperanto.net www.esperanto.net/nl Voorstelling van Esperanto en links naar allerlei cursussen.

Novajoj <https://novajhoj.weebly.com> Dagelijks actualiteitsjournaal. Veel gratis downloadbare boeken. Links naar (web- en andere) radio's, videomateriaal.

Kunfarejo www.mallonge.net/kunfarejo Veel links naar gebruiksmogelijkheden van Esperanto.

El Popola Ĉinio www.espero.com.cn Interessante info over (vooral Chinese) actualiteit en uit de Esperantowereld. De (zelf)censuur moet je erbij nemen.

Libera Folio www.liberafolio.org onafhankelijke (en kritische) online Esperantokrant over de Esperantobeweging.

Sumoo www.esperanto-sumoo.pl Wedstrijd met de bedoeling om het lezen van Esperantoboeken aan te moedigen. Je voert a.h.w. een strijd met jezelf om binnen een bepaalde tijdspanne een boek uit te lezen.

Tutmondaj Voĉoj <https://eo.globalvoices.org> Nieuws dat in de gewone media zelden aan bod komt. Vertaling van geselecteerde artikelen van de site Global Voices.

Wikipedia in het Esperanto <https://eo.wikipedia.org> Al meer dan 283.000 artikelen in deze internetencyclopedie.

Podcasts en radio

Muzaiko www.muzaiko.info 24/24u internetradio in het Esperanto!

Ĉina Radio Internacia www.esperanto.cri.cn Dageelijkse uitzending in het Esperanto vanuit China.

Radio Havano Kubo www.mallonge.net/radiokubo Wekelijkse uitzending in het Esperanto vanuit Cuba

Kern.punkto <https://kern.punkto.info> Podcast van Eva Fitzelová en Johannes Mueller over techniek, cultuur en maatschappij

Varsovia Vento www.podkasto.net Podcast van een Poolse Esperantoclub in Warschau

La Bona Renkontiĝo www.laboren.org Podcast van Stela Eszti over hoe je een goede Esperantobijeenkomst kunt organiseren.

Vinilkosmo www.vinilkosmo.com Als lid van de abonklubo van Vinilkosmo heb je naargelang van je bijdrage recht op *live streaming*, diverse cd-roms of downloads.

Kio ĝi estas?

Vinilkosmo lanĉis novan koncepton: temas pri klubo por abonon Esperanto-muzikon laŭ diversaj abonformuloj.

Kial?

Lastajn du jarojn la diskeldonejo suferis pro drasta disfalo de la vendoj. Vinilkosmo adaptiĝas al la evoluo proponante solvojn por daŭrigi produktadon de Esperanto-muziko. Tial en 2009, la retejo <https://vinilkosmo-mp3.com> kreiĝis por vendi virtualajn albumojn. Sed la vendado de virtuala albumo tute ne estas komparebla kun la antaŭa vendado de KDoj. La nuntempa epoko lasas la paŝon al la elsendfluo (*streaming*) por aŭskulti muzikon. Helpe de partnero Muzik-Diverseco (eks-ID touch), ni havis eblecon eniri tiun mondon. Tiu nova afero ne solvos la problemon. Ni bezonas pli da homoj kiuj aktive subtenas Esperanto-muzikon. Aboni estas aktive kontribui al Esperanto-muziko tiel ke Vinilkosmo povos daŭrigi la produktadon kaj eldonadon.

Kiel funkcias?

Abono validas por 1 jaro. Kiam vi aliros Muzik-Diverseco-n vi havos la kompletan katalogon de Vinilkosmo (pli ol 100 albumoj en Esperanto!). La abonantoj profitos ankaŭ de la katalogo de multegaj aliaj sendependaj eldonejoj kun la plej bunteca diverseco kiu famigis ilin (tio estas 50 000 artistoj, 1 000 000 muziktitoloj, el 7000 sendependaj eldonejoj).

www.mallonge.net/abonklubo

MOVADO

DUOLINGO NU OOK IN HET FRANS

Midden juli kreeg de Esperantocursus op de populaire Duolingo-taalleerapp er een broertje bij. De cursus bestaat nu ook in het Frans. In totaal zijn er nu in de vier Duolingo-Esperantocursussen ongeveer 730.000 leerlingen actief.

De eerste cursus Esperanto op de Duolingo-app was de Engelstalige. Deze werd uitgebracht op 28 mei 2015, dus hij bestaat nu zo'n vijf jaar. Ongeveer 1,6 miljoen mensen hebben zich sindsdien ingeschreven.

Het grootste deel van de ingeschrevenen haalt nooit het einde van de cursus en weinigen van hen die hem afmaken gebruiken Esperanto daarna actief. Anderzijds zijn er toch al veel esperantisten die in contact gekomen zijn met de beweging dankzij Duolingo.

Op dit eigenste moment zijn er volgens de publiek toegankelijke statistieken van Duolingo ongeveer 284.000 leerlingen bezig met de Engelstalige cursus. Aan de Spaanstalige cursus, die eind 2016 werd uitgebracht, nemen ongeveer 231.000 leerlingen deel. De Portugeestelijke cursus werd gelanceerd in mei 2018 en heeft nu ongeveer 212.000 actieve leerlingen.

Midden juli kwam de vierde Duolingo-Esperantocursus uit, de Franstalige. De realisatie was in handen van Axel Rousseau en Emmanuelle Richard, die al lang bezig zijn met Esperanto-onderwijsprojecten.

www.mallonge.net/duolingo-fr

Axel Rousseau:

- Zo ben ik ook verantwoordelijk voor de andere onlinecursus voor Franstaligen. Deze cursus krijgt er elke maand 50 nieuwe leerlingen bij. Elke leerling wordt geholpen door een vrijwilliger-corrector. Ook het boek *Metodo II* hebben wij herhaaldelijk heruitgegeven. Vanwege onze ervaring dienaangaande, werden wij vorig jaar in oktober gecontacteerd door Ruth Keves-Cohen met de vraag of wij wilden instaan voor de Franstalige cursus. We gingen zonder aarzelen in op de vraag, want Franse esperantisten wachten al lang op de Franstalige versie. In februari namen we deel aan een onlinecursus van Duolingo over het systeem en de aanmaak van cursussen voor Duolingo.

duolingo

Apprends l'espéranto
gratuitement

COMMENCE À APPRENDRE

J'AI DÉJÀ UN COMPTE

- Na nog enkele weken konden wij eindelijk aan de slag gaan. Dat viel wel samen met de nationale quarantaine. Ook al werken veel mensen thuis, uiteindelijk hebben ze toch wat meer vrije tijd. Wij werkten in een hels tempo. Het redactiesysteem van Duolingo laat alleen toe om een nieuwe medewerker toe te voegen als een extra 20 procent van het werk af is. Dus nadat wij met ons tweeën waren gestart breidde het team zich beetje bij beetje uit. Wij beëindigden het werk met een groep van vijf personen. Elke dag, elk uur zelfs, hadden we contact met elkaar om te overleggen over de meest geschikte vertaling van de zinnen uit de originele cursus. De Franstalige versie was begin mei klaar, maar door de vele verschillende installatiefases van Duolingo duurde het meer dan een maand vooraleer die uitkwam. Op 15 juli verscheen de proefversie.
- Mensen kunnen zich inschrijven op die bètaversie, de cursus volgen en fouten of suggesties voor verbeteringen rapporteren. Natuurlijk moeten wij tijdens die testfase verder werken om de opmerkingen van de gebruikers te aanvaarden of te verwerpen. Vanzelfsprekend nodigen wij alle esperantisten, met kennis van het Frans, uit om zich in te schrijven voor de cursus zodat ze kunnen helpen hem te verbeteren. Deze proefversie zal worden goedgekeurd als de finale versie nadat de kwaliteit bevestigd is, d.w.z. wanneer voldoende mensen hem hebben afgemaakt zonder dat ze al te veel problemen hebben gerapporteerd.

Uit Libera Folio, 25 juni 2020
(vertaling: Piet Glorieux)

Nieuw platform voor virtuele zelfstudie cursussen in allerlei talen

De Iraanse virtuele cursussite “Tibor Sekelj” stelt zijn Zoom-account ter beschikking van iedereen die Esperanto wil onderwijzen in zijn taal. Na een eerste succesvolle poging in het Thais. Daarop volgden cursussen in het Swahili, Arabisch en Koerdisch en nu zijn er ook nog Vietnamese, Oerdoe en Indonesisch bij gekomen. Deze cursussen werden opgenomen en zijn te bekijken op www.espero.ir/eo/kursaro

Professionele YouTube-kortfilm over de propedeutische waarde van Esperanto

Het YouTube-kanaal Linguisticae, bekend van het professioneel gemaakte filmpje over Esperanto, is van plan om een video te maken over het nut van Esperanto bij het aanleren van andere talen. Het project zal worden gesponsord door de Franse esperantisten met een bedrag van 3500 euro. In de film zal men het hebben over ervaringen met zo'n 200.000 personen. Zie ook www.nevelsteen.info/linguisticae

Artikel over Nederlandse Esperantojongeren in Onze Taal

In het juli/augustus-nummer van het toonaangevende taaltijdschrift Onze Taal werden drie pagina's gewijd aan de – naar Esperantonormen – zeer dynamische Nederlandse Esperantojongeren. Zij waren o.a. kandidaat voor het organiseren van het Internacia Junulara Kongreso.

Nieuwe versie van Mazi in Gondolando in de maak

De bekende BBC-taalcursus Mazi, waarvan ook een Esperantoversie bestaat, had behoefte aan een remake. De remake is er en de eerste aflevering in het Esperanto bestaat ook. Je kan ze bekijken op YouTube via www.mallonge.net/mazi-nova

Begroeting door de ondersecretaris-generaal van de Verenigde Naties

“Mi ĝojas sendi ĉi tiun mesaĝon pri la lanĉo de la virtuala Mondfestivalo de Esperanto.” Zo begon Fabrizio Hochschild, ondersecretaris-generaal van de VN, zijn boodschap aan het MondaFest' in het Esperanto en hij vervolgde als volgt: “Esperanto is altijd meer dan alleen maar een taal. Het is de uitdrukking van wereldwijde solidariteit en een oproep tot actie voor wereldwijde verstandhouding en burgerschap. Nu, meer dan ooit heeft de VN de steun nodig van de wereldwijde gemeenschap van Esperantosprekers.” www.mondafest.net

Leidraad voor esperantisten naar de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de VN

Dit nieuwe document beschrijft hoe esperantisten concreet kunnen meewerken aan de realisatie van de bekende duurzaamheidsdoelstellingen. Het werd opgesteld door Humphrey Tonkin en door onze eigen Rakoen Maertens. Het is te vinden op www.esperantoporun.org onder ‘dokumentoj’.

Nieuws van Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience (EHC)

Cyreen Knockaert, vrijwilliger in de Erfgoedbibliotheek, heeft een praktisch overzicht gemaakt van – tot nu – 368 elektronisch inleesbare Esperanto-publicaties uit EHC. Inmiddels zijn meer dan 4000 publicaties beschikbaar ter plaatse. Zoals bekend gaat het om wettelijk beschermd Esperanto-erfgoed! Men kan zelf alles terugvinden via www.anet.be/desktop/ehc. Wie erg onhandig is met de computer kan zich wenden tot de redactie (zie colofon).

Ook de bijeenkomst van de Internationale Bond van Esperantoleraars ILEI vond online plaats

En dat was een succes: 350 deelnemers, 75 programma's, zonder onderscheid te bekijken in alle tijdzones en maar liefst 10 concerten. De deelnemers konden er diverse pedagogische ervaringen opdoen, men stelde vast dat het contact tussen universiteiten werkt en loopt en er ontstonden nieuwe ideeën. Het lukte verrassend goed om de vertrouwde congresvriendelijke sfeer te herontdekken. In 2021 plant ILEI een “hybride” bijeenkomst in Schotland. www.ilei.info

Germain Pirlot erelid van de Internationale Bond van Esperantoleraars ILEI

Tijdens VEKI, de online variant van de jaarlijkse bijeenkomst van ILEI, werd aangekondigd dat het bestuur Germain Pirlot uit Oostende heeft gekozen als erelid van de vereniging. Proficiat! Over de activiteiten van Germain Pirlot kan je informatie terugvinden op het Panteono van Edukado.net: www.mallonge.net/pirlot

**EEN VIJFKLASSENSAMENLEVING
DANKZIJ HET ENGELS?**

Velen vinden al dat Engels als dominante internationale taal de wereld in twee klassen verdeelt: die van de mensen met Engels als moedertaal en de anderen. In het onderstaande artikel beweert de auteur dat het gebruik van het Engels als brugtaal de samenleving niet in twee maar in vijf klassen opdeelt.

Een veel grotere leerinspanning voor Hongaren en Chinezen

Er zijn aanzienlijke verschillen in leerinspanning tussen leerlingen bij het aanleren van het Engels.

Terwijl Duitse (en Nederlandse, Franse enzovoort) leerlingen om het spreekniveau te behalen ongeveer 1000 uur besteden, doen Poolse en Hongaarse leerlingen er ongeveer 2000 uur over en hebben Chinese (net als Japanse en Arabische) leerlingen er 3000 uur voor nodig; dit zijn benaderende schattingen – maar ongeacht de cijfers zijn de aanzienlijke verschillen wel onomstreden. Dit maakt dat leerlingen Engels in drie klassen worden opgedeeld. Het lijkt zinvol om nog een andere klasse te voorzien voor personen die in een taalomgeving leven waar het Engels als tweede taal wordt gebruikt. Dat geldt om te beginnen al voor landen als Malta, Nigeria en India, waar het Engels, althans gedeeltelijk, in het dagelijks leven wordt gebruikt. Daarnaast zijn er nogal wat professionele omgevingen waar het Engels dagelijks gebruikt wordt – in bedrijven, in de computersector, in sommige wetenschappelijke instituten, en bijvoorbeeld in de Europese Commissie. Mensen voor wie Engels een tweede gebruikstaal is, verwerven in de regel een hogere taalvaardigheid in het Engels dan anderen met dezelfde moedertaal, zonder dat daar een grotere, bijzondere leerinspanning voor nodig is.

De verschillen in vereiste leerinspanningen om Engels te leren kunnen ook financieel duidelijk worden gemaakt. Laten we aannemen dat één uur les 5 EUR kost en dit gepaard gaat met 10 EUR verlies aan inkomsten; we gaan uit van bijvoorbeeld 600 uur onderricht en 400 uur zelfstudie. Voor Hongaren en Chinezen nemen we dienovereenkomstig 1200 respectievelijk 1800 uur onderricht aan en 800 respectievelijk 1200 uur zelfstudie; natuurlijk is de verhouding tussen de aantallen uren les en het aantal uren

zelfstudie niet in alle gevallen zoals is aangenomen, maar het gaat maar om een rekenvoorbeeld.

Onder de bovenstaande voorwaarden zijn de resultaten om het gewenste taalniveau te verwerven als volgt. Voor Duitssprekende leerlingen is er een kost van zo wat 13.000 EUR (600 x (5 + 10) + 400 x 10), Poolse en Hongaarssprekenden zullen ongeveer 26.000 EUR betalen en Chinees- of Arabischsprekenden 39.000 EUR; door inkomensverschillen zullen de werkelijke bedragen in andere landen natuurlijk geringer zijn. In elk geval is het zo dat, ongeacht het land, een leerinspanning van 2000 uren overeenkomt met één jaar verlies aan inkomen, een inspanning van 3000 uren gaat daar nog ver over. Voor moedertaalsprekers van het Engels is de leerinspanning 0 EUR.

Het grote verschil in leerinspanning nodig om het Engels te verwerven duidt op een grote onrechtvaardigheid tussen moedertaalsprekers van het Engels en de anderen, maar ook tussen de diverse groepen van niet-moedertaalsprekers.

Aanzienlijk kleinere verschillen bij Esperanto

Ook bij Esperanto bestaat zo'n onrechtvaardigheid, de draagwijdte daarvan is echter maar een vierde van de onrechtvaardigheid bij het Engels; de inspanning bedraagt uitgaande van dezelfde basisgegevens 3.250 EUR, 6.500 EUR en 9.750 EUR; voor het beperkt aantal mensen met Esperanto als moedertaal is de leerinspanning 0 EUR.

Erg ongelijk verdeelde kennis van het Engels

Het is bekend dat het aandeel van de bevolking dat het Engels beheerst naargelang van het land heel verschillend is. Een publicatie van de Europese Commissie uit 2012 bevat de resultaten van een enquête waaruit blijkt dat in Nederland, Denemarken en Zweden 86 tot 90% van de bevolking “voldoende Engels spreekt om een gesprek te voeren”. In Polen en Italië is dat 33%, in Hongarije en Spanje zo'n 20 à 22% (1).

Het is heel waarschijnlijk dat die grote discrepanties deels veroorzaakt zijn door de verschillen in leerinspanning. Verder spelen daar vermoedelijk ook een rol in: verschillen in opleidingsniveau (bijvoorbeeld

het percentage mensen met een middelbareschool-diploma), verschillen in de grootte van de taalgemeenschap (in kleinere taalgemeenschappen heeft het leren van talen binnen de opleiding een groter belang dan in grote taalgemeenschappen), verschillend belang van het toerisme in het betreffende land (bijvoorbeeld in individuele regio's van het land), verschillen in nabijheid t.o.v. Groot-Brittannië, het vroeger deel uitmaken van het Oostblok en daarmee samenhangend meer kennis van het Russisch. In landen als China lag het aandeel van de bevolking dat Engels spreekt vroeger tussen 1 en 10% (tenminste als men daadwerkelijke communicatievaardigheid in het Engels bedoelt en niet dat men de taal heeft geleerd).

Minder kennis van het Engels – minder impact op de wereld

Men kan aannemen dat Engelstalige teksten een land met een kleiner aandeel van de bevolking dat Engels beheerst, in veel mindere mate bereiken dan landen met veel Engelssprekenden. Bovendien kan men vermoeden dat, omgekeerd, de invloed op de internationale opinievorming en politiek van landen met een lage kennis van het Engels geringer is dan bij landen met meer kennis van het Engels (dat zal zeker zo zijn in verhouding tot het bevolkingsaantal). In de EU bemerkt men in veel opzichten de uitzonderingspositie van Polen en Hongarije; het is denkbaar dat die mede veroorzaakt wordt door de afstand in taal en bijgevolg communicatie.

De wereld door de bril van een moedertaalspreker Engels

Engelstalige teksten worden in zeer grote mate geschreven door mensen met Engels als moedertaal. Op basis van een analyse van enkele jaren geleden (2009-2013) worden zo'n 39% van de teksten in de Engelstalige Wikipedia door Amerikanen geschreven, en zo'n 16% door auteurs uit Groot-Brittannië (2).

Bij Engelstalige boeken is het aandeel van auteurs uit Groot-Brittannië en de VS nog aanzienlijk hoger. Engelstalige teksten geven daarmee een beeld van de wereld door de bril van inwoners uit twee landen van de wereld, Groot-Brittannië en de VS. De Esperanto-bijdragen daarentegen worden geleverd door mensen uit vele landen in een duidelijk evenwichtiger verhouding.

Het is klaar dat Engels, als internationale taal, het op gelijke voet met elkaar omgaan in de wereld meer in de weg staat dan wordt toegegeven door hen die

in hun beroep veel met het Engels te maken hebben. Ook worden bij openlijke kritiek op het Engels niet alle nadelen vermeld (mogelijkerwijs omdat het alternatief Esperanto niet bekend is of als niet realistisch wordt gezien).

Lu Wunsch-Rolshoven

uit Esperanto aktuell 3/2020 № 261

(vertaling: Piet Glorieux)

(1) https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_386_en.pdf

(1) <https://stats.wikimedia.org/wikimedia/squids/SquidReportPageEditsPerLanguageBreakdown.htm>

English (en) (36.0% share of global total)		
United States	39.3%	
United Kingdom	16.2%	
Canada	6.2%	
India	5.1%	
Australia	4.1%	
Germany	1.8%	
Philippines	1.5%	
Netherlands	1.2%	
Italy	1.2%	
Ireland	1.1%	
Brazil	1.0%	
France	0.9%	
New Zealand	0.8%	
Sweden	0.7%	
Spain	0.7%	

Esperanto (eo) (0.2% share of global total)		
Germany	20.0%	
France	11.8%	
Spain	10.9%	
Romania	10.0%	
Switzerland	7.3%	
Russia	6.4%	
Belgium	5.5%	
Hungary	5.5%	
Poland	5.5%	
Netherlands	3.6%	
Czech Republic	1.8%	
Canada	1.8%	
Italy	1.8%	
Serbia	0.9%	
Brazil	0.9%	
United States	0.9%	
Malaysia	0.9%	
Iceland	0.9%	
Australia	0.9%	

LINGVO

SE VI AMAS ESPRIMRIĈAN, SUKPLENAN, VARIFLORAN ESPERANTON...

... kaj ne plaŭde-feliĉe naĝetas en la kiel-vi-fartas-lago, tiam vi aĉetu la lastan verkon "Esprimaro – Promenoj en Edeno" de Petro Desmet'. Legu kion skribas ĉi-sube recencisto de Monato kaj legu ankaŭ aliajn laŭdajn recenzojn en la retbutiko.

Ĉu vi scias, per kiu voko oni haltigas ĉevalon en Esperanto kaj kiel oni reirigas ĝin? Ĉu vi konas la blekojn (bestsonojn) de ĉevalo? Kaj krome: kie kaj kiel oni trovas respondojn al tiuj demandoj? – Nu, ĉiuj troveblas en PIV, sed – ho, ve – ofte kaŝite kaj en nesistemaj lokoj. La ĵus aperinta Esprimaro – Promenoj en Edeno de la konata flandra leksikografo Petro Desmet' malkaŝas ilin en rapide konsulteblaj registroj.

En la ĉapitro pri "bestoblekoj" ni legas ekzemple: "ĉevalo: henas, ronkas, snufas, snufegas, nazobruas, blovas" – kaj samspece pri pli ol 470 aliaj bestoj. Ankaŭ inversigita listo ekzistas: "heni: ĉevalo, mulo, mustango, poneo, stalono, zebro". Simile kiel bestoj, ankaŭ objektoj "blekas". Kiam pezajoj kunpuŝiĝas ili "diras" bac! kaj la trumpeto konsole vokas trateratra! – jen plia listo de la Esprimaro. Ĝi plusendas nin al ankoraŭ plia ĉapitro, nome tiu pri interjekcioj. Kaj tie ni intuicie kaj tuje trovas la respondon al la tekstkomencaj demandoj: "haltigo de laborbesto, de ĉevalo: pru!" kaj "instigo de ĉevalo al moviĝo: hot hoto!"

Leporkoro

Kiel variigi adjektivajn esprimojn kun "tre"? Aparta ĉapitro instruas ekzemple "diligenta kiel abelo", "ĵaluza kiel Otelo", "stulta kiel ansero, kiel ŝafo, kiel la ŝafoj de Panurgo". Aparte tiklaj en la internacia lingvo estas esprimoj komprenendaj ne laŭvorte, sed metafore. Ĉu alilingvano komprenos ilin? Esprimaro eltiris el PIV la klasikajn metaforojn, kiuj de jardekoj formas parton de la Esperanta kulturo. Konata ekzemplo estas "leporkoro". Laŭvorte ĝi signifas la internan organon de tiu besto. Sed metafore – kaj eĉ pli ofte – ĝi estas bilda esprimo por timemulo. Sub tiu kapvorto la Edenaĵo prezentas ĝin, do de la signifo al la vortoformo.

Alia specimeno: "Opinio: Samopiniantoj: Ĥoro: Aro da samopiniantaj personoj: la ĥoro de la kriistoj kaj mokistoj."

Pri proverboj kaj frazeologiaĵoj temas la plej ampleksa ĉapitro, kiun mi laste volas menci tiel ĉi (estas ankoraŭ pliaj). Kiel ĉe la "leporkoro" ankaŭ ĝi ordigas de la signifo al la vortoj, dum en PIV estas inverse, nome de la vortformo al la signifo. Ekzemplo: akord' – en plena akordo: iri brako en brako. [...] – ne akordiĝi: akordi kiel akvo kaj fajro [...], kaj tiel plu ĝis la sencokomplekso zorg', kiu sola enhavas preskaŭ tridek subideojn; la lasta estas "certigi sin por estonto: gardi kandelon por la nokto".

Vortaro neniam estas plena

Ĉu misoj kaj mankoj? Nu, vortaro neniam estas "plena", ĉiam estas nur etapo. Dum jaroj mi feliĉe kunloĝadas kun testuda paro, do mi unue serĉis, kiel testudoj blekas, sed fi!, ve! kaj fek! – mankas!? (ĉiuj postaj kursivoj ĉerpitaj el la libro kaj adaptitaj). Kia abismo de mizero mi tuj volis ekboji, sed poste decidis el la mizero virton fari kaj alporti mian ŝtoneton por la venonta eldono: testudo: blovas, pepas (la vireto dum seksumado). La "manko" kompreneble dependas de la principo, fidele kiel hundo sekvi PIV, kiu jam delonge estas maljuna knabino (kerne de 1967, 1987). Avantaĝo estas la firma grundo de klasikeco, malavantaĝo ioma postrestinteco. Ni tamen ne dancu laŭ PIV-a fajfilo, se ĝi mem instruas al ni kontraŭfundamentajn herezojn: la vorto "kŭaksi" (bufo) estas simple malĝusta. Esperanto ne havas la sonon [w] kiel en angla [water] kontraste al [v], simile kiel ĝi ne havas la sonojn [ä], [ü], [ö] kaj multajn aliajn. La litero "ŭ" do ne povas indiki sonon neekzistantan nialingve. Tial estas ĝustaj nur "kvaksi" aŭ "kuaksi", eĉ se PIV la misan formon (dubinde) atribuas al Zamenhof.

Por resume tiri la medolon de l' Esprimaro: Por tiu, kiu plaŭde-feliĉe naĝetas en la kiel-vi-fartas-lago, ĝi ne havas apartan gravecon. Ĉiuj, kiuj partumas kun la aŭtoro la amon al esprimriĉa, sukplena, variflora Esperanto, ĝin danke, tuje kaj ĝue akiros. Por leksikografoj-kolegoj ĝi estas nepraĵo kaj kontribuu al pliriĉigo de laŭeble multaj vortaroj.

Bernardo Pabst
El Monato 2019/10

Petro Desmet': Esprimaro – Promenoj en Edeno.
Eld. FEL, Antverpeno, 2019.

Esprimaro: filmeta prezento fare de ĝia aŭtoro

Ĉu vi deziras esprimi, ke iu estas iom ebria? Dekojn da esprimoj vi trovos ĉe "ebria" en Esprimaro. Kaj tio por pli ol 550 nocioj. Ĉu vi volas scii, kiuj bestoj roras aŭ kvivitas aŭ krikrias? Plena listo troveblas en Esprimaro! Kiel oni bilde substrekas, per komparo, ke io aŭ iu estas bela? Esprimaro instruos vin!

- filmeto: www.mallonge.net/esprimaro2
- aĉeteblo: www.retbutiko.be/trovu/esprimaro

ebri?

- esti ebrieta: *havi iom da vaporo en la kapo.*
- esti ebrieta: *vidi duoble.*
- esti ebrieta: *esti en gaja stato.*
- ebrieta: *li esploris iom la fundon de la glaso.*
- esti tre ebria: *ebria kiel lordo.*
- montriĝi ebria: *li estas evidente ebria.*
- li estis ebria: *li havis unu glason troan.*
- ebriiĝi: *drinki: tralavi la gorĝon.*
- li tro drinkis: *li tro tralavis la gorĝon*
- esti ebriema: *drinki kiel puto.*
- postebria stato: *sufери postebriecan kapdoloron.*
- li estas ebria: *lia harŝampuo donis al li kapdoloron.*
- havi malklaran menson pro ebriiĝo: *ŝvebi en alkoholaj nebuloj.*
- esti ebriiĝema: *lia forno brulas per alkoholo.*
- efiko de troa drinkado: *sufери postebriecan kapdoloron.*
- pro ebrieco malfirme: *lia kapo pezas pli ol la kruroj kutimas porti.*
- esti ebria: *li sekvis la patron de Semo, Hano kaj Jafeto.*

- reveni hejmen ebria: *reveni hejmen malseka ĝis tridek vodkogradoj.*
- esti ebria: *li tro glutis la nektaron de Bakĥo*
- ebriiĝi senscie: *li trompiĝis de enboteligitaj beroj*
- iĝi dormema pro drinkado: *li ekdormas en la sino de Bakĥo*
- aspekti ebria: *sidas iom da biero en lia orelo*
- sopra li ne plu estas: *li adoris Dionizon, kaj oferis anizon*
- ŝanceliĝi pro troa drinkado: *liaj kruroj pene subtenas la pezon de lia barelo*
- montriĝi malsobra: *iom suferi alkoholpezon*
- klare esti iom ebrieta: *li trinkis ne nur teon*
- montri sian ebrian staton per kripla babilado: *lia langa zigzagas*
- esti iom ebrieta: *li vidas rozajn elefantojn*
- esti iom ebria: *flugantaj elefantoj zumas ĉirkaŭ lia kapo*
- esti ebria: *li vidas flugantajn rozajn elefantojn*
- esti treege ebria: *eĉ la flugantajn rozajn elefantojn li ne plu rimarkas*
- li estas nepre ebria: *li havas la koloron de ŝiminta biero*

HOMARANISMO

ESPERANTO EN GEWELDLOOSHEID

Het onderstaande zal voor velen van jullie die Esperanto onder de knie hebben, al geweten zijn, maar het lijkt mij nuttig om de rol van Zamenhof en Esperanto in het streven naar geweldloosheid nog eens onder de aandacht te brengen, al was het maar voor de niet-esperantisten-lezers.

In 1887 presenteerde Ludoviko Lazaro Zamenhof zijn voorstel voor een internationale hulptaal. Deze Joodse oogarts, opgegroeid met het Russisch, woonde in Białystok (nu in Polen), waar regelmatig spanningen waren tussen de verschillende etnische groepen die de stad bevolkten. Zijn taal was in de volksmond bekend onder de naam Esperanto, het pseudoniem dat de auteur gebruikte ('hij die hoop heeft').

Vanaf het begin was het doel de communicatie en het begrip tussen mensen te vergemakkelijken door middel van een gemakkelijke en neutrale taal (die niemand's eigendom is). Volgens een populair gezegde "krijgen mensen begrip voor elkaar door te praten". Zamenhof meende dat conflicten en oorlogen op deze manier konden worden voorkomen.

Dit doel staat bekend als "de interne idee" en misschien daarom onderscheidt deze taal zich van andere plantalen (tegenwoordig meer dan duizend!), die nooit de populariteit van het Esperanto hebben bereikt. Esperanto is een regelmatige en intuïtieve taal met een grote propedeutische waarde (Esperanto leren vergemakkelijkt het leren van vreemde talen).

125 jaar na zijn geboorte en zonder economische of politieke steun blijft het een levende taal. Enerzijds onderscheiden esperantisten zich door hun verdediging van taalrechten, bijvoorbeeld door het vertalen van literair werk uit minderheidsliteratuur. Anderzijds creëerden ze ook een unieke, rijke en diverse cultuur, die de vijf continenten omvat. Er zijn zeer actieve Esperantogemeenschappen in Frankrijk, Duitsland, Polen, Hongarije en Vlaanderen of in Brazilië of China. Mede dankzij internet beleeft het Esperanto momenteel een tweede jeugd. Het is een van de meest actieve talen op het internet, zoals blijkt uit de kwantiteit (en kwaliteit) van artikelen op Wikipedia, de aanwezigheid in Google Translate en de talloze portalen om de taal gratis, gemakkelijk en snel te leren.

"De aarde gezien vanaf de maan" van Petr Ginz (zie kader).

De gebruikers delen het humanisme van Zamenhof en zijn inzet voor geweldloosheid, die al meer dan honderd jaar expliciet worden erkend. Zamenhof is herhaaldelijk genomineerd voor de Nobelprijs voor de Vrede. In 1910 was hij een van de sterkste kandidaten, maar uiteindelijk werd de prijs uitgereikt aan het International Peace Bureau. In 1915, kort voor zijn dood, vroeg de initiatiefnemer van het Esperanto in een open brief aan de diplomaten die Europa zouden moeten herbouwen na de Grote Oorlog, de oprichting van de Verenigde Staten van Europa en ook van een Europees Hof van Justitie – voorstellen die toen geen meerderheid vonden, maar nu voor de hand liggen en zelfs onmisbaar lijken.

Het ethische en mondiale project waarin Zamenhof het Esperanto opneemt als basisinstrument voor communicatie, ontstond dus in de context van imperialistische strijd en bij gebrek aan een wereldregering of instellingen voor het oplossen van conflicten tussen naties. In dit project zijn ook een reeks basisprincipes

Vertalers van het dagboek van Petr Ginz, Věra kaj Vlastimil Novobilský, lezen uit de Esperantoversie van het dagboek (zie kader).

en universele gedragsregels opgenomen die kunnen worden beschouwd als voorlopers van de mensenrechten en die goed samengaan met de principes van geweldloosheid bij Tolstoj. Misschien was dit de reden waarom de Russische schrijver een groot voorstander was van een internationale hulptaal. In feite is de Wereld-Esperantobond (UEA) een van de eerste organisaties die de doelstellingen van de Verenigde Naties onderschreef en een punt toevoegde aan zijn statuten, waarin het de eerbiediging van de mensenrechten een essentiële voorwaarde noemt voor haar werk.

Aan de andere kant is de connectie van esperantisten met de ambities van vrijheid en gelijkheid tussen mensen en volkeren fundamenteel. Vanuit dit perspectief kunnen we de activiteiten d.m.v. Esperanto vermelden die plaatsvonden tijdens de Spaanse Burgeroorlog, met o.a. belangrijke propaganda-arbeid, vooral in Catalonië en Valencia. Toen werd er zelfs aan gedacht om van Esperanto de verbindingstaal te maken tussen de internationale brigadiers, en in sommige gevallen werd die ook effectief gebruikt. Uit praktische overwegingen echter besloot men homo-

gene groepen per taal te organiseren en werd Spaans leren een manier om in het land te integreren.

Specifiek op het gebied van vrede heeft de Esperanto-beweging een belangrijke bijdrage geleverd aan het geweldloosheidsideaal, in de zin dat Esperanto de filosofie van de vrede, die doorheen zijn geschiedenis altijd moeite heeft gehad om een zo abstract concept als vrede te visualiseren, in de praktijk bracht. Het Esperanto incarneert een zoektocht naar vrede gebaseerd op wederzijds begrip op basis van gelijkwaardigheid. Het is door communicatie dat men de verbreedende utopie van het Esperanto zal bereiken.

Hoe kunnen die idealen in de praktijk worden gebracht? Er zijn zeker inspirerende voorbeelden, zoals dat van de Japanners die voor het eerst hun persoonlijke ervaringen van de tragedie van Hiroshima en Nagasaki naar het Esperanto vertaalden. Zo konden esperantisten uit andere landen deze gemakkelijker in lokale talen vertalen, waardoor de internationale gemeenschap zich op haar beurt bewust werd van het lijden van de slachtoffers van de atoombommen. De activiteiten van esperantisten uit verschillende

landen na de Tweede Wereldoorlog, die met elkaar afspraken om Oostenrijkse kinderen te huisvesten die in armoede en hulpeloosheid verkeerden, tonen ook het potentieel van de taal en haar waarden.

Het is geen toeval dat Esperanto zijn grootste populariteit en invloed bereikte tijdens het interbellum, toen serieuze pogingen werden ondernomen om een internationale hulptaal te gebruiken in de nieuwe internationale politieke architectuur die na de Eerste Wereldoorlog was ontstaan. Men dacht toen dat het gebruik van Esperanto in de Volkerenbond (de voorganger van de VN) de communicatie tussen mensen zodanig zou vergemakkelijken dat een Tweede Wereldoorlog kon worden vermeden. Esperantisten riepen op tot het opstellen van nieuwe wettelijke bepalingen voor het regelen van de relaties tussen staten, in een geest van wederzijds begrip. Destijds leken de feiten hen gelijk te geven. Met tienduizenden mensen die de universele hulptaal leerden leek de hoop op een eerlijkere samenleving mogelijk. In die tijd werd ook de Katholieke Internationale opgericht, die Esperanto gebruikte in een poging om katholicisme en pacifisme te verenigen.

Door de communicatie tussen mensen over de grenzen heen te vergemakkelijken, maakte Esperanto het moeilijk om informatie te controleren in totalitaire regimes. Hierdoor werd het tijdens en na de Tweede Wereldoorlog op brutale wijze vervolgd in dictaturen en ook in andere landen (bijvoorbeeld in de Verenigde Staten tijdens het mccarthyisme). Joden, zigeuners, homoseksuelen en esperantisten stierven in de concentratiekampen. Gedurende deze periode werd het bestaan van esperantisten in de concentratiekampen die de taal onderwezen gedocumenteerd; anderen die joden verborgen hielden; en anderen die gered zijn, terwijl de soldaat die hen achtervolgt, beseft dat beiden (zowel de vervolger als de vervolgte) Esperantovoorstanders zijn.

Soortgelijke acties hebben plaatsgevonden in andere conflicten, zoals de oorlog in Bosnië, zij het op kleinere schaal. Ook bekend zijn de vredesbruggen tussen het Oost- en Westblok, die dankzij Esperanto tot stand kwamen. Bovendien is Esperanto in verschillende contexten een zeer bruikbaar instrument gebleken om een visie op de geschiedenis te bieden die verschillende landen met conflicterende historische opvattingen tot nut kon zijn.

Het is deze taal die het eerste, echte onderzoek naar vrede heeft voortgebracht door het bestuderen van de sociale en economische wortels van conflicten. In feite waren veel belangrijke pacifisten van de vorige

eeuw ook esperantisten. In die tijd was pacifist en esperantist bijna synoniem, zoals blijkt uit de activiteiten van intellectuelen zoals Edmond Privat (een vriend van Mahatma Gandhi en Romain Rolland), een van de belangrijkste activisten van het esperantisme na de dood van Zamenhof en een geweldloze pacifist, die campagne voerde voor onafhankelijkheid van Polen, India en Algerije. Andere zeer actieve pacifistische esperantisten waren Albert Škarvan, Louis Couturat, Gaston Moch, Paul Berthelot, Jean Jaurès, Édouard Vaillant, Alfred Fried, Alfred Moscheles, Josef Metzger, Hector Hodler en Julia Isbrücker. Wat betreft de propagandisten van Esperanto in bredere sectoren van het pacifisme, kunnen ook Bertha von Suttner of Romain Rolland worden genoemd, hoewel de laatste twee het niet vloeiend spraken. De bijdrage van Esperanto gaat minder over de verstandhouding tussen staten, maar richt zich meer op het vreedzaam samenleven van volkeren en mensen.

Daarom hebben internationale instellingen zoals UNESCO opgeroepen om Esperanto te bestuderen en te onderwijzen op scholen en universiteiten. UNESCO zegt in zijn voorstelling dat vrede begint in de hofden van mensen. En hierover gaat het voorstel van Zamenhof. Anders dan via officiële communicatiekanalen en abstracte verklaringen over internationale samenwerking, begint vrede via persoonlijke contacten.

Daaronder vallen bijvoorbeeld de verbroedering tussen Polen en joden in de eerste jaren van de geschiedenis van Esperanto, het geweldloos activisme tegen de Japanse kolonisatie in Korea en Taiwan in de jaren twintig en dertig, of de samenwerking tussen joden en Arabieren in een Esperanto-organisatie in Palestina tijdens het Britse mandaat. In Rwanda waren er na de genocide van de jaren negentig gemeenschap-

pen waar de leden – ook al spraken ze dezelfde taal – Esperanto gebruikten, omdat dit hen toeliet zich uit te drukken, los van de verschillende taalvarianten die specifiek zijn voor een etnische groep. Zelfs in landen als China waar tientallen talen naast elkaar bestaan, werkt Esperanto in sommige sociale groepen als een brugtaal die effectiever is dan andere lokale talen, die moeilijker aan te leren zijn en gelinkt zijn aan een specifieke bevolkingsgroep en bepaalde machtsverhoudingen.

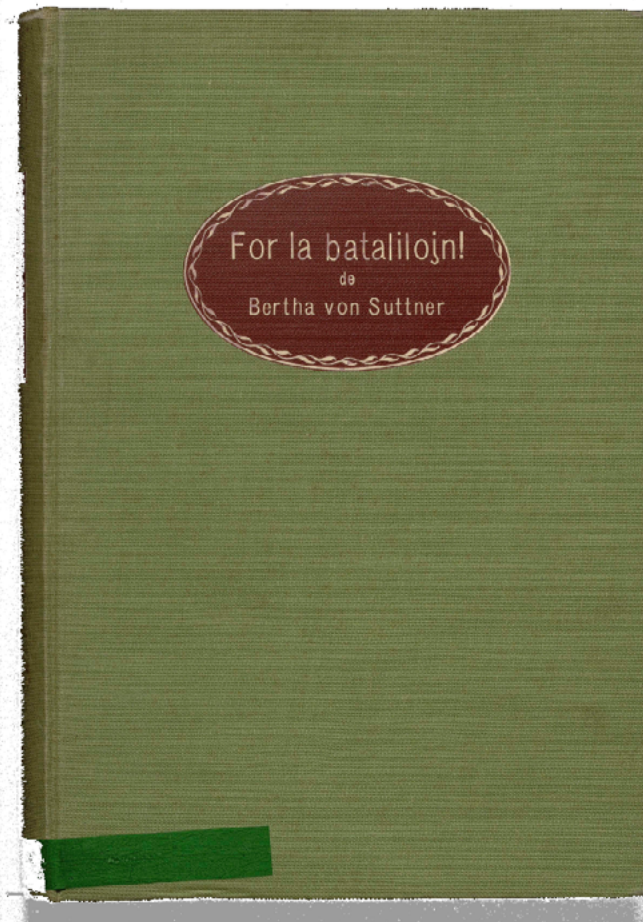
Een ander terrein waar de relatie tussen esperantisme en pacifisme vruchten afwerpt, is Esperantoliteratuur. Bekende voorbeelden zijn de werken van de Australische Trevor Steele en de Hongaarse Gyula Baghy, samen met anderen zoals *Kiel Akvo de la Rivero* van de Fransman Raymond Schwartz, *La Granda Kaldrono* van de Schot John E. Francis, het *Kroata Milita Noktlibro* van de Kroatische Spomenka Stimec of het epische gedicht *Poemo de Utnoa* van de Catalaan Abel Montagut. Ook vermeldenswaard zijn autobiografische teksten over oorlogservaringen, zoals *Maskerado* van Tivadar Soros, waarin de vader van de beroemde financier George Soros zijn ervaringen en die van zijn familie tijdens de Tweede Wereldoorlog uitlegt. Een aanrader is ook het dagboek van de esperantist Petr Ginz, oorspronkelijk geschreven in het Tsjechisch. Het doet denken aan het beroemde dagboek van Anne Frank.

Vandaag, in de convergentie van verschillende agenda's van de sociale bewegingen, moet de rol van de pioniers van Esperanto worden erkend in het streven naar een andersglobale geweldloosheid, gepromoot door activisten voor internationale solidariteit. Als men het probleem van het ontbreken van een mondiale hulptaal confronteert met andere sociale kwesties, zal men beseffen dat de roeping van Esperanto ligt in het tot stand brengen van een vreedzamere en rechtvaardigere internationale orde. Kortom, men kan discussiëren over de haalbaarheid van het invoeren van de taal, maar de bijdrage van Esperanto aan de theorie van de geweldloosheid staat buiten kijf.

Javier Alcalde*

Javier Alcalde behaalde een doctoraat in de politieke wetenschappen bij Instituto Universitario Europeo de Florencia. Momenteel onderwijst hij politieke wetenschappen en internationale relaties in Universitat Autònoma de Barcelona en Universitat Oberta de Catalunya.

(vertaling: Piet Glorieux)

Petr Ginz (1928-1944) werd in Auschwitz vergast in 1944. Hij was een 'denaska' esperantist. In het getto van Theresienstadt (Tsjechië) stelde hij uit het hoofd een Esperanto-Tsjechisch woordenboek samen. Zijn zus Chava Presburger, die ook Esperanto kende, gaf in 2005 het intiem dagboek van haar broer uit. Het werd o.a. vertaald in het Engels, het Frans en het Nederlands. In 2005 verscheen een Esperantovergaling van het dagboek, uitgegeven door KAVA-PECH.

De tekening "De aarde gezien vanaf de maan", die Peter als veertienjarige knaap maakte, werd een internationaal symbool van de holocaust. De Israëlische astronaut Ilan Ramon nam een kopie van die tekening mee naar het ruimteschip Columbia. Het origineel werd voorgesteld in Jad Vašem.

MOVADO

CLUBACTIVITEITEN ALS INSPIRATIEBRON

La Erikejo, de Kalmthoutse club, zet door. Het onderstaande verslag dateert al van enkele maanden geleden (onze excuses), maar het is interessant als commentaar bij het clubleven. La Erikejo was er ook als eerste bij om na de 'eerste golf' een bijeenkomst te organiseren. Ook daarvan een verslagje.

Het nut van het voortbestaan van Esperantoclubs wordt weleens in twijfel getrokken in deze tijd, ook onder Esperantosprekers. In 1979 waren er 22 functionerende groepen in Vlaanderen, het zijn er nu veel minder... Na twee recente bijeenkomsten van *La Erikejo* (november en februari) ben ik toch een stuk opgeschoven in de richting van hen die nog geloven in die ietwat rituele periodieke bijeenkomsten waar nog slechts weinigen gebruik van maken, waarvoor nog slechts enkelen zich blijven inzetten, en die ook van de bereidwillige gastsprekers veel idealisme vergen. Maar laat mij het hebben over deze beide donderdagavonden in Heide.

Frits Faulhaber schreef ergens: "Van niemand mag verwacht worden spreekvaardiger te zijn in het Esperanto dan in de eigen moedertaal. Ieder heeft grenzen en hoeft zich niet ongelukkig te voelen omwille van de eigen beperkingen. Het is geen louter kwestie van te "willen". Sommigen hebben een

natuurlijke spreekvaardigheid, nog aangescherpt door het beroep dat ze uitoefenen of uitgeoefend hebben. Ik denk dat Edegemenaar André Staes tot die laatste categorie behoort. Hij beweegt zich als een vis in Esperantowater. Het was dan ook, voor een kleine Esperantogroep als de onze, een eer en genoeg hem te mogen verwelkomen. André is zo vriendelijk geweest zijn avondlijke rust op te offeren, en heeft zich met de trein verplaatst naar onze minder beschaafde contreien. Zelfs een minder onderlegd spreker, die zoveel moeite doet voor taal en klimaat, horen we te eren.

André was blijkbaar aan het piekeren geweest over de huidige crisis die de Esperantobeweging treft, crisis wegens een andere tijdsgeest, wegens een aflossing van de wacht... die niet schijnt te komen. Dieper nog dan de malaise van het tijdperk, knagen de algemene afwijzing van het Esperanto door de massa, en de ironie en het sarcasme die de "naïeve" individuele Esperantosprekers wel vaker te slikken krijgen. André had dus nagedacht over dat alles, en naar uitwegen gezocht. Hoe de gemoedsrust te bewaren zonder af te haken? Zijn de oude argumenten, de oudere motivaties om Esperanto te leren en te gebruiken nog geldig?

La Erikejo in de Kempische "woestijn"

André had zijn oplossing aangekondigd als “dramatische dialogen”, een onbegrijpelijke titel, zodat wie het wou begrijpen wel naar het betoog moest komen. Het mooie aan het betoog van André bleek te zijn dat er helemaal geen betoog is geweest, maar een uitnodiging tot zelfstandig denken.

André had het kader voor zijn oplossing gezocht in die heerlijke oude Griekse tijden, die wel doorgaan als beginpunt van de westerse beschaving en democratie. De tijd van Socrates, de tijd van Euripides, Sophocles en Aeschylus. Ook toen was er onrecht en onderdrukking. Maar enkele moedigen waagden het waarheid en recht openlijk na te streven. Ze deden het vaak op een kunstzinnige manier, en vertelden hun waarheid onrechtstreeks, via het theater. Dat was voorzichtig, want machthebbers zijn meedogenloos. De moedigste van allen, Socrates, moest het bekopen met de dood. Uit die omgeving stamt het begrip *parrhesia*. Het betekent: vrijmoedig spreken, vrij en moedig. André stelde dat er in Esperantoland meer *parrhesia* moet zijn. Overdonderende welsprekendheid, à la Ivo Lapenna, sterk benadrukken van successen, én verzwijgen van mislukkingen, censuur van redacties en zelfcensuur..., hebben vaak een oorverdovende stilte achtergelaten, of een sfeer van nijd en verwijt. We moeten leren vrijmoedig te zijn onder Esperantosprekers en tegenover hen die geen heil zien in die taal. Discussies moeten hoffelijk zijn, bedaard, eerlijk en open. We moeten leren onze gemoedsrust te bewaren, zonder ons daarom te isoleren van de werkelijke wereld in een “eigen” clubhuis, in een denkbeeldig Esperantoland. Dit laatste, als het een doel wordt op zich, leidt tot veroudering van groepen en verenigingen en tot hun uiteindelijk uitsterven en verdwijnen.

André liet ons allen zelf aan het woord om ons toe te laten een opinie te uiten over klassieke thema's zoals “Esperanto als neutrale taal”, en over het “onrecht” dat wij (wie is “wij”?) ondervinden in ons persoonlijk leven door de hegemonie van het Engels of van andere etnische talen. Bleek dat de feiten en de opinies niet zo eenduidig zijn, en dat argumenten die Esperantosprekers “niet in twijfel mogen trekken” heel relatief kunnen zijn...

Ook kwam tot uiting, voor mij toch, dat het er meer op neer komt met allen (in én buiten Esperantoland, als dat laatste al zou bestaan) samen te kunnen werken en te spreken in vrijmoedigheid, verscheidenheid en gemoedsrust, dan te ruziën over de “juiste” argumenten en werkwijzen, of over onweerlegbare waarheden. Als ik verkeerde conclusies trek, dan

kan André best nog eens de trein nemen naar Heide, derde donderdag van de maand. Dergelijke clubavonden zijn nooit “af”, en André blijft welkom, want de “lezing” was echt vernieuwend en inspirerend.

Iets vanzelfsprekender om naar Heide te komen, is het voor oud-Kalmthoutenaar Yves Nevelsteen. Hij heeft er nog steeds een stek bij zijn ouders aldaar. Als lesgever en voordrachtgever in binnen- en buitenland, als vertaler en proeflezer, heeft ook hij een grote taal- en spreekvaardigheid verworven. Bovendien heeft Yves een deskundigheid opgebouwd in een van de kerndomeinen van het Esperanto zelf: het ontwikkelen van nieuwe terminologie, vooral op het gebied van informatica. Zijn lezing had dan ook als titel: *Oftaj eraroj kaj novaj vortoj en Esperanto*. Als proeflezer stoot Yves natuurlijk voortdurend op taalfouten waarover zelfs ervaren schrijvers struikelen, doordat verkeerd taalgebruik aangeleerd werd en onkritisch behouden. Men mag in Esperanto niet steunen op de eigen (slechte) gewoonten, of de slordigheden van anderen na-apen, men mag niet hersenloos kopiëren, ook niet van zogenaamd befaamd beschrijvers. Esperanto is, indien optimaal en analytisch gebruikt, potentieel de meest rationele taal ter wereld. En dat sluit schoonheid niet uit, integendeel! Helaas is de praktijk meestal anders... Het is hier niet de plaats om in te gaan op de vele voorbeelden die Yves opsomde. Er zijn er trouwens ook andere, ergere en meer ergerlijke. Om deze te vinden hoeft men daarom nog niet eens auteurs van gedegenereerd Esperanto te lezen, zoals Fernando de Diego of Karolo Piĉ. Maar ik kan mij daarover beter in stilte hullen, of een theaterstuk schrijven. Voorlopig voel ik mij noch vrij noch moedig.

Laat mij liever terugkeren naar het misschien minder explosieve deel van de voordracht: de vorming van nieuwe woorden. Ook hier is het analytische en rationele belangrijk. Ik las ergens, ik denk dat het bij Detlev of Wera Blanke was, dat internationaal, bijvoorbeeld in het Engels, jaarlijks duizenden nieuwe vakwoorden gecreëerd worden. Er ontstaan immers van jaar tot jaar duizenden nieuwe producten en nieuwe processen. Men kan niet anders dan die allemaal te benoemen. In Esperanto kan men op twee manieren equivalenten ervoor creëren. Ofwel past men regel 15 uit de *Fundamenta gramatiko* toe, ofwel maakt men samenstellingen uit bestaande stammen. Dit laatste is te verkiezen wanneer men er op die manier in slaagt de nieuwe vakterm kernachtig en kort te houden, en inhoudelijk de betekenis correct weer te geven. Zo is *aparataro* bijvoorbeeld zeker een juiste en intelligente weergave van *hardware*. Ook al kan men

cifereca libro zeggen, dan lijkt dit me toch een beetje pedant (cijferachtig boek?), en kan men wel beter van een *bitlibro* spreken, al bevat dit ook een niet-fundamentele stam. Het creëren van nieuwe termen vergt dus veel overleg, realiteitszin en goede smaak. Ook hiervan gaf Yves ons tal van voorbeelden. *La Erikejo* is alleszins fier dat iemand van Kalmthoutse stam opereert in de voorhoede van onze taal!

Yves had ook de moeite gedaan een keuze van recente publicaties uit de Antwerpse boekendienst mee te brengen, zodat we de gelegenheid kregen onze boekenplank aan te vullen. Ook dat is een mooi initiatief, waarvoor onze dank.

Hoewel een clubavond te kort is om om het even welk onderwerp ten gronde te behandelen, toch denk ik dat clubs belangrijk zijn voor elke Esperantospreker, en dat ze meerwaarde en inspiratie geven. Ze zijn niet zomaar achterhaald en vervangbaar door het internet. Toegegeven, ze vragen in verhouding tot hun efficiëntie erg veel toewijding en inzet, men is met te weinig om die te leveren... Maar is wat zeldzaam is geworden, en lastig om te handhaven, soms ook niet het mooiste en het kostbaarste?

Cyreen Knockaert

LA ERIKEJO BEET DE SPITS AF...

Het was smullen van ons samenzijn. Wij, la Erikejo, de Kalmthoutse Esperantosprekers, zijn een kleine hechte groep samideanoj. Wegens de coronacrisis werd sinds medio maart aan elk verenigingsleven abrupt een einde gemaakt.

Toch wilden wij, de sociale afstand in acht nemend, samenkomen op donderdag 18 juni 2020, want het betrof hier een buitenactiviteit. Enkele wederhelften sympathiseerden mee op dit jaarlijkse evento. De uitstap was zalig. Het weerzien na vier maanden deed deugd.

Ook de locatie was de absolute max. Misschien een tip voor wie een internationaal congresje van zo'n 80 personen wil organiseren. De liefhebbers krijgen van mij de coördinaten mee:

Stayokay, Boslustweg 1, 4624 RB Bergen op Zoom

De regen bleef uit, het geluk zat aan onze kant.

Por vi ĉiuj, mi same deziras la saman: promeni en la naturo.

Mireille Storms

La Erikejo "op afstand"

NEKROLOGIO

STELLA, EEN STER AAN DE HEMEL, IS NIET MEER...

Op 22 juni overleed onverwacht ons (wellicht) oudste en trouwste lid Stella De Weerd in het woon-zorgcentrum Plantijn in Kapellen. Ze was geboren in 1922 en zou in september haar 98e verjaardag gevierd hebben. Jarenlang nam ze trouw deel aan de vergaderingen in Kalmthout, van bij de oprichting van die plaatselijke afdeling, maar ook in La Verda Stelo / Antwerpen. Al de leden die haar gekend hebben zullen haar missen, want ze was de belichaming van de geest van de Esperantobeweging: dynamisch, open voor alle ideeën, vriendelijk voor iedereen en erg betrokken bij de mensen uit haar omgeving. Ze schonk haar lichaam aan de wetenschap.

Ivo Durwael

LINGVO

NIEUW VERKLAREND ESPERANTO-WOORDENBOEK

Zoals de meeste Esperanto-evenementen vond het SAT-congres van dit jaar online plaats. Tijdens deze virtuele bijeenkomst presenteerde Bertilo Wennergren een nieuwe uitgave van het standaardwerk Plena Ilustrita Vortaro (PIV), en sprak over de geplande veranderingen voor de volgende, grondiger herziene versie. Bertilo Wennergren, de redacteur van de volgende editie, vertelde dat de onlangs uitgebrachte PIV 2020 erg lijkt op de editie van 2005, maar dat er veel waardevolle correcties zijn gebeurd.

De nieuwe online PIV heeft een verbeterde zoekmachine, waarmee het mogelijk is om in de hele tekst van het woordenboek te zoeken, en niet alleen in de trefwoorden. Bovendien kan je online door het woordenboek bladeren, wat voorheen niet mogelijk was. www.vortaro.net

De hele lezing van Bertilo Wennergren, evenals vele andere programma's van het SAT-congres, zijn nu te bekijken op de YouTube-afspeellijst van het congres. www.mallonge.net/SAT-congres-2020

Het woordenboek is te koop in de webwinkel van de Vlaamse Esperantobond voor 63,60 EUR. www.mallonge.net/piv2020-fel

La librorondo Stafeto la nepro por la libroamanto!

Ĉu allogas vin la ideo ricevi literature kaj prese bonkvalitajn Esperanto-librojn tuj post ilia apero kontraŭ forte rabatita prezo? La librorondo „Stafeto” donas al vi tiun eblon.

Per kio ni regalos vin?

Ni regalos vin per bele presitaj literaturaj kvalitaj verkoj de konataj nomoj kiel Anna Löwenstein, Trevor Steele, Edwin de Kock, Christian Declerck kaj multaj aliaj... Vi ricevos la verkojn aperintajn en la serio „Stafeto” antaŭ ol ili estas haveblaj ĉe la kutimaj libroservoj. Ni principe strebas al aperigo de tri libroj jare. Plie, vi aŭtomate ricevos rabaton de 10 % se vi mendas po unu libron, rabaton de 40 % se vi mendas po tri librojn aŭ pli.

Kion ni petas de vi?

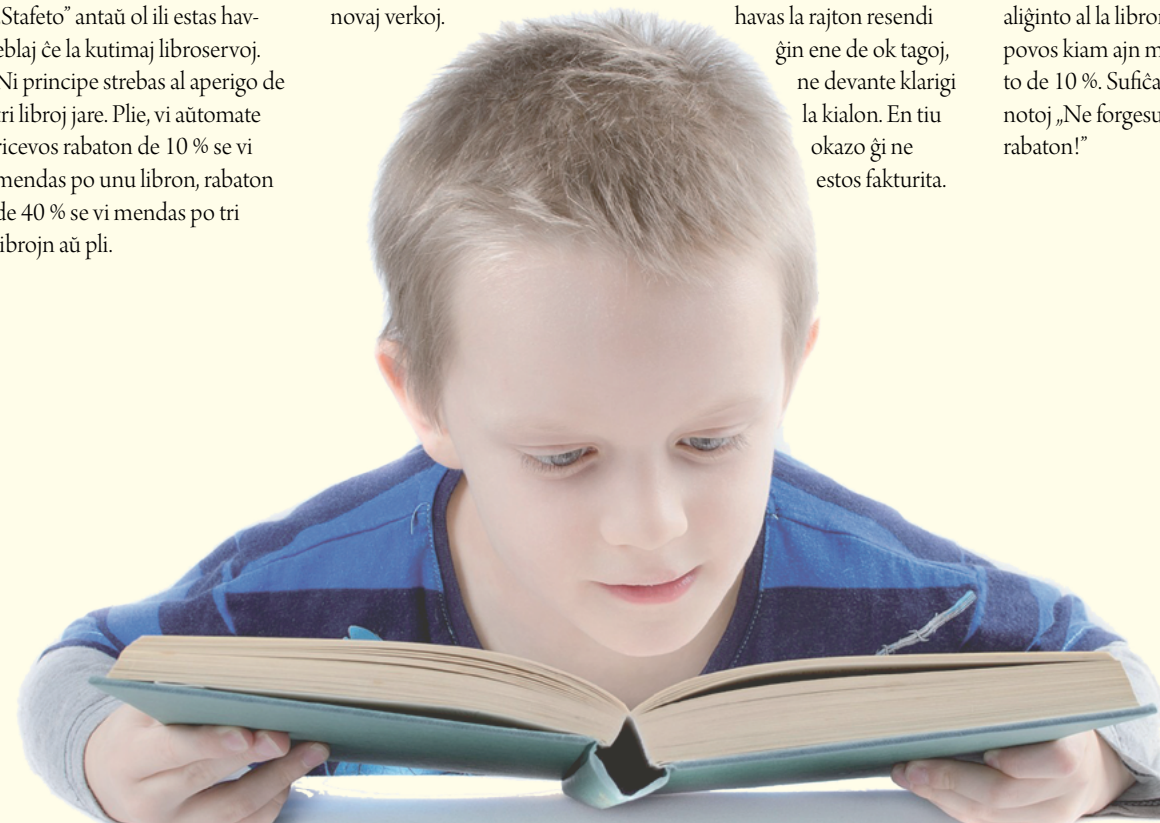
Por aliĝi al nia librorondo ni petas unufojan deponon de minimume 25 eŭroj. Tiu deponon vi ricevos, se vi forlasos la librorondon. La deponojn Flandra Esperanto-Ligo investas en la eldonado de novaj verkoj.

Kio estas via garantio?

Se vi ne estus kontenta pri la libroj, kiujn ni sendas al vi, vi rajtas retiriĝi el la librorondo. En tiu okazo vi ricevos vian deponon kaj ni ne plu aŭtomate sendos al vi librojn. Se vi estus malkontenta pri specifa libro, vi havas la rajton resendi ĝin ene de ok tagoj, ne devante klarigi la kialon. En tiu okazo ĝi ne estos fakturita.

Kiuj verkoj jam aperis?

En la serio „Stafeto” jam aperis verkoj de elstaraj aŭtoroj kiel Christian Declerck, Edwin de Kock, Mikaelo Gišpling, Paul Gubbins, Anna Löwenstein, Gonçalo Neves, Trevor Steele, Sen Rodin kaj pluraj aliaj. Tiujn aliĝinto al la librorondo „Stafeto” povos kiam ajn mendi kun rabato de 10 %. Sufiĉas menci en la notoj „Ne forgesu mian Stafeto-rabaton!”

- Je toont dat je de idee van een neutrale internationale taal genegen bent. Hoe meer leden de VEB des te groter het 'draagvlak' voor Esperanto in Vlaanderen...
- Je neemt deel aan activiteiten van de lokale clubs die je ook graag verder helpen met je studie.
- Je blijft op de hoogte van het reilen en zeilen van Esperanto in Vlaanderen en de wereld o.a. via het tijdschrift Horizon-taal.
- Je krijgt desgewenst hulp bij je reis doorheen Esperantujo. De VEB helpt je met praktische info voor de deelname aan grote en kleine bijeenkomsten.
- Je ondersteunt de Esperanto-cultuur. Het wereldwijd groeiende tijdschrift *Monato* is een uitgave van de VEB. De VEB geeft ook zelf boeken uit. Via de webwinkel van de VEB kan je nagenoeg elke Esperanto-uitgave bestellen.
- Je steunt de werking van de Vlaamse Esperantobond financieel. In Corona-tijden, waarin veel fysieke verkoopkanalen zijn weggefallen, kan de VEB elke euro goed gebruiken.

Vernieuw daarom vandaag nog je lidmaatschap (30 €) van de Vlaamse EsperantoBond

of nog beter: wordt steunend lid door 40 € extra te storten. Dit jaar krijg je daarvoor een uitzonderlijk hoge belastingaftrek (zie ander bericht).

Storting kan via bijgaand overschrijvingsformulier.

Contactadressen in Vlaanderen

www.esperanto.be/groepen

ANTWERPEN

Esperanto-Antwerpen, p/a Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00 www.esperanto.be/antwerpen
esperanto-antwerpen@esperanto.be
La Verda Stelo: Ella Strug (voorzitter)

BRUGGE

Paco kaj justeco, Heidi Goes, Assebroeklaan 2, BE-8310 Brugge, tel.: 050 67 51 78, heidi.goes@gmail.com
<https://paco-kaj-justeco.weebly.com>

GENT

La Progreso, Katja Lödör, Peter Benoîtlaan 117, BE-9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77, gnt@esperanto.be - www.esperanto.be/gent

KALMTHOUT

La Erikejo, Mireille Storms, Douglaslaan 14, BE-2950 Kapellen, tel.: 03 666 83 19, mireillestorms@hotmail.com
<https://laerikejo.wordpress.com>

KORTRIJK

La Konkordo, Piet Glorieux, Pastoor Blanckestraat 8 bus 0201, BE-8610 Kortemark, tel.: 051 62 39 28, pier.glorieux@gmail.com,
Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, BE-8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96, esperantokortrijk@hotmail.com
www.esperanto-kortrijk.info

LEUVEN

Esperanto 3000, Ivo Schenkel, Karekietenlaan 14, BE-3010 Kessel-Lo, tel.: 016 89 04 80 kaj 0486 39 28 02 ivo.schenkel@telenet.be
www.esperanto3000.be

LIMBURG

Limburgse Esperantovereniging
Henri Schutters, Panhovenstraat 10, BE-3930 Peer, tel.: 011 63 55 92, henri.schutters@skynet.be
www.esperanto.be/limburg

OOSTENDE

La Konko, Anne Brabant, Duinenstraat 74 /0201 BE-8400 Oostende, tel.: 059 44 82 50 anne.brabant@telenet.be
www.esperanto.be/oostende

ROESELARE / TIELT zie KORTRIJK

TIENEN

Esperanto Numismatiek Vereniging (ENA) Info: Bert Boon., Merelhof 8, BE-3300 Tienen, tel. en fax: 0472 73 48 30 bert.boon@skynet.be

www.esperanto.be/horizontaal

reta festo ĉe

Internacia Esperanto-Instituto

okazos la 12-an de septembro 2020

La jaro 2020 estas la Jaro de Julia Isbrücker, ŝia 133-a naskiĝdatreveno

kaj de la 90-jara jubileo de IEI. La 12-an de septembro 2020 ni festas ankaŭ la 125-an naskiĝdatrevenon de Andreo Cseh (12-09-1895). Ni festu kune! Pro la kronvirusaj limigoj ni ne povas organizi la feston en la sidejo de Internacia Esperanto-Instituto en Hago (Nederlando), kaj ankaŭ ne ĉiuj niaj amikoj el la tuta mondo povus veni al Hago. Do NI FESTAS RETE!

Aliĝu, partoprenu, renkontiĝu kun la estraro de IEI, kun Ĉe-instruistoj kaj kun la esperantistoj el la tuta mondo!

Bonvenon

WWW.IEI.NL

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo

Lange Beeldekensstraat 169, BE- 2060 Antwerpen, tel. 03 234 34 00
info@fel.esperanto.be, www.esperanto.be

Belga Esperanto-Federacio (BEF): Kristin Tytgat, kristin.tytgat@skynet.be
www.esperanto.be/bef

ILEI-Belgio (Esperanto-leraars): Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, BE-8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65, flandrio@hotmail.com
www.ilei.info

Verdaj Skoltoj

p/a Valère Doumont, Rue des Champs, 3 5060 Sambreville, tel.: 071 165 395 kaj 0485 517 552; info@verdajskoltoj.net - www.verdajskoltoj.net

Association pour l'Espéranto,

p/a Jean-Pol Sparenberg, Ruelle de Thuin 20, BE-6540 Lobbes, tel.: 0475 27 23 19, jpsparenberg@gmail.com

Esperantista Brusela Grupo vzw (EBG) sekretario: p/a Yves De Keyzer, Perkstraat 78, BE-1630 Linkebeek tel.: 0498 04 00 95; sekretario@esperantobruselo.org
www.esperantobruselo.org/nl
Françoise Pellegrin, Eiklaan 14, BE-1640 Sint-Genesius-Rode

Esperanto Nederland, secretaris, Ineke Emmelkamp, Arubastraat 12, 9715 RW Groningen, tel.: +31 (0)50 5718842
sekretario@esperanto-nederland.nl
www.esperanto-nederland.nl/groepen

Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldvereniging/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: +31(0)104 361 044, uea@co.uea.org - www.uea.org

Bestuursleden van FEL

Voorzitter: Ivo Vercaemmen
Ondervoorzitter: Marc Cuffez
Secretaris: Ben Indestege
Peningmeester: Ella Strug
Bestuursleden: Piet Glorieux, Nicky Janssen, Eddy Van den Bosch en Johan Van Eenoo

Handtekening(en) Signature(s) Unterschrift(en)		OVERSCHRIJVINGSOPDRACHT ORDRE DE VIREMENT ÜBERWEISUNGS-AUFTRAG	
By invulling met de hand, één HOOFDLETTER of cijfer in zwart (of blauw) per vakje. Si remplie à la main, n'indiquer qu'une seule MAJUSCULE ou un seul chiffre noir (ou bleu) par case. Beim Ausfüllen mit der Hand ein GROSSBUCHSTABE oder Zahl in schwarz (oder blau) pro Feld.		Bedrag / Montant / Betrag	
Gewenste uitvoeringsdatum in de toekomst / Date d'exécution souhaitée dans le futur / Gewünschtes Ausführungsdatum in der Zukunft		EUR	CENT
		30	00
Rekening opdrachtgever (IBAN) Compte donneur d'ordre (IBAN) Konto des Auftraggebers (IBAN)			
Naam en adres opdrachtgever Nom et adresse donneur d'ordre Name und Adresse des Auftraggebers			
Rekening begunstigde (IBAN) Compte bénéficiaire (IBAN) Konto des Begünstigten (IBAN)	BE 3 1 4 0 2 5 5 1 0 5 3 1 5 5		
BIC begunstigde BIC bénéficiaire BIC Begünstigten	KREDBEBB		
Naam en adres begunstigde Nom et adresse bénéficiaire Name und Adresse des Begünstigten		VLAAMSE ESPERANTOBOND vzw	
		LANGE BEELDEKENSSTRAAT 169	
		2060 ANTWERPEN	
Mededeling Communication Mittellung		LIDMAATSCHAP	2021

Giften vanaf 40,00 euro aan FEL komen in aanmerking voor belastingvermindering.
Voor giften gedaan in 2020 heb je recht op een vermindering van maar liefst 60% !

Giften vanaf 40,00 euro aan FEL komen in aanmerking voor belastingvermindering.
 Voor giften gedaan in 2020 heb je recht op een vermindering van maar liefst 60% !

Op 12 juni heeft de superkern beslist om de belastingsaftrek voor giften in 2020 te verhogen van 45 naar 60%. Dat wil zeggen wie 100 euro schenkt aan de Vlaamse Esperantobond (FEL), geen 45 euro maar 60 euro terugkrijgt via de belastingsaangifte in 2021.

FEL kan dat geld gebruiken om bv. boeken uit te geven of voor de verdere afwerking van het gebouw.

Wie een gift wil wie geven, graag storting op rekeningnummer BE31 4025 5105 3155 met een minimum van 40 euro met vermelding GIFT en bv. “fondaĵo libroj” of “fondaĵo domo”.

Handtekening(en) Signature(s) Unterschrift(en)		OVERSCHRIJVINGSOPDRACHT ORDRE DE VIREMENT ÜBERWEISUNGSaufTRAG	
<small>Bij invulling met de hand, een HOOFDLETTER of cijfer in zwart (of blauw) per vakje</small> <small>Si complété à la main, n'indiquer qu'une seule MAJUSCULE ou un seul chiffre noir (ou bleu) par case</small> <small>Beim Ausfüllen mit der Hand ein GROSSBUCHSTABE oder Zahl in schwarz (oder blau) pro Feld</small>			
Gewenste uitvoeringsdatum in de toekomst / Date d'exécution souhaitée dans le futur / Gewünschtes Ausführungsdatum in der Zukunft		Bedrag / Montant / Betrag	EUR CENT
Rekening opdrachtgever (IBAN) Compte donneur d'ordre (IBAN) Konto des Auftraggebers (IBAN)			
Naam en adres opdrachtgever Nom et adresse donneur d'ordre Name und Adresse des Auftraggebers			
Rekening begunstigde (IBAN) Compte bénéficiaire (IBAN) Konto des Begünstigten (IBAN)		BE 3 1 4 0 2 5 5 1 0 5 3 1 5 5	
BIC begunstigde BIC bénéficiaire BIC Begünstigten		K R E D B E B B	
Naam en adres begunstigde Nom et adresse bénéficiaire Name und Adresse des Begünstigten		V L A A M S E E S P E R A N T O B O N D v z w L A N G E B E E L D E K E N S S T R A A T 1 6 9 2 0 6 0 A N T W E R P E N	
Mededeling Communication Mitteilung		G I F T F I S C A A L A F T R E K B A A R V A N A F € 4 0	